

Pták Ohnivák a liška Ryška

JEDEN KRÁL měl velikou krásnou zahradu. Bylo v ní mnoho krásného stromoví, ale nejvzácnější byla jedna jabloň, co vprostřed zahrady stála. Měla každý den jedno jablko, a bylo zlaté; ráno odkvetlo, ve dne vzrostlo a do noci dozrálo, a druhé ráno kvetlo zas jiné. Ale žádné to zlaté jablko nedočkalo se druhého rána, pokaždé se v noci ze stromu ztratilo a nikdo nevěděl kam a jak. Král se pro to velice rmoutil. Jednou k sobě zavolal svého nejstaršího syna a povídá: „Půjdeš, synu, dnes v noci hlídat; vypátráš-li, kdo mně ta jablka odnáší, pokladu svého nebudu šetřit, abych se ti odměnil; a podaří-li se ti toho zloděje chytit, půl království ti za to dám.“

Králevic připásal k boku meč, vzal na rameno samostříl, zastrčil si

za pás několik kalených střel a šel podvečerem do zahrady hlídat. Tam se posadil pod jabloň a čekal. Neseděl dlouho, přišla na něj dřímota, nikterak se jí nemohl ubránit; ruce mu klesly do trávy, oči se zamhouřily a králevic, jako by ho do vody vhodil, spal až do bílého dne. Ráno, když se probudil, bylo jablko zas totam. — „Což,“ ptal se král, „zdalis viděl zloděje?“ — „Nepřišel žádný,“ odpověděl králevic, „samo se jablko ztratilo.“ — Král zavrtěl hlavou, nechtěl tomu věřit. „Jdi dnes ty hlídat, synu můj!“ povídá k mladšímu, „a dohlídáš-li se zloděje, bohatě se ti odměním.“

Druhý králevic ozbrojil se zase tak jako první a šel hlídat. Ale za nějakou chvíli taky pod jabloní usnul jako starší bratr, a když se probudil, bylo zas jablko pryč. Když se ho pak otec ráno ptal, kdo jablko vzal, odpověděl: „Nikdo; samo se ztratilo.“ — Tehda ten nejmladší králevic povídá: „Otče, dnes já půjdu hlídat, abych věděl, ztratí-li se mi taky to zlaté jablko.“ — „Milé dítě,“ řekl jemu král, „ty myslím málo pořídíš; jsi ještě příliš mlád a nemoudrý. A když se starším nepodařilo zlatého jablka se dohlídat, tím méně tobě. Ale když chceš, jdi.“

Večer, když se stmívalo, šel nejmladší do zahrady hlídat. Vzal s sebou taky meč, samostříl a něco střel, ale mimo to taky ježčí kůži. V zahradě posadil se pod jabloň a prostřel si tu ježčí kůži na klín, když by na něj přicházela dřímota a ruce mu klesly, aby ho ta kůže probudila. O půlnoci přiletěl zlatý pták, sedl na strom a chtěl to jablko uzobnout. V tom okamžení lupl králevicův samostříl a kalená střela uhodila ptáka do křídla. Pták uletěl, ale jedno zlaté péro vypadlo mu z křídla na zem a jablko zůstalo na stromě.

„Nu, máš-li zloděje?“ ptal se ho král ráno.

„Nemám,“ odpověděl králevic, „ale co není, může ještě být; zatím mám kus jeho kabátu.“ Tu vyndal to zlaté péro a vypravoval, co se mu přihodilo. Král byl tomu péru velmi rád: bylo tak krásné a takovou zář od sebe vydávalo, že v noci v síni královské ani světel potřebí nebylo. Dvořané, co tomu rozuměli, pravili, že to péro pochází z ptáka Ohniváka a že je dražší nežli všechny poklady královny.

Od té doby pták Ohnivák už do zahrady nepřiletěl a jablka se neztrácela; ale krále už taky nic netěšila, myslil pořád jen na ptáka Ohniváka a velice se rmoutil, že ho nemá, až mu pak z toho zármutku počalo srdce vadnout. Jednoho dne zavolal k sobě své tři syny a povídá: „Milé děti, vidíte, že den ode dne více chřadnu; ale vím zajisté, kdybych uslyšel ptáka Ohniváka zpívat, že by mé srdce okřálo. Kdo

mi z vás toho ptáka Ohniváka živého přinese, aby zpíval, polovici království mu hned postoupím a po mé smrti bude mým nástupcem.“

Synové hned se vypravili na cestu, rozloučili se s otcem a jeli toho ptáka Ohniváka hledat. Nedlouho jeli, přijeli do lesa a v lese na křižovatku. „Kudy se dáme?“ ptá se nejstarší bratr. — „Jsme tři a tu před námi tři cesty,“ odpověděl druhý, „dejme se každý jednou; když se na tři rozejdeme, snáze ptáka Ohniváka se doptáme.“ — „A kdo kterou stranou pojede?“ — „Jděte vy si každý, kterou cestou chcete,“ povídá nejmladší, „já pojedu tou, co mi zůstane.“ Bratři byli spokojeni a každý si zvolil jednu cestu, kudy pojede. Potom povídá jeden: „Dejme si tu na tom místě nějaké znamení, kdo se dříve vrátí, aby věděl, co se druhým podařilo. Zastrčme každý do země proutek: čí prut poroste, bude znamení, že ptáka Ohniváka šťastně dostal.“

Bratřím se ta rada líbila, každý si vsadil podle své cesty do země proutek a pak se rozjeli.

Nejstarší králevic jel svou cestou pořád dál, až přijel na nějaký vrch. Tu skočil z koně, pustil ho, aby se pásł, a sám si sedl do trávy; potom vyndal, co měl k jídlu, a začal obědovat. Vtom přiloudila se k němu liška Ryška: „Prosím, prosím, panáčku, jsem tuze hladová, dej mi taky něco na zub.“ Ale králevic, jak ji uhlídal, vzal samostříl a poslal za ní kalenou střelu. Chybil, nechybil, liška se mu ztratila.

Druhému bratrovi vedlo se taky tak. Když se na jedné široké louce do trávy rozložil a vyndal jídlo, přišla k němu taky hladová liška Ryška, aby jí něco dal; a jak po ní střelil, ztratila se mu z očí.

Nejmladší bratr jel pořád, až přijel k nějakému potoku. Byl unaven a hladov; i skočil z koně a posadil se na břehu do trávy, aby se posilnil. Když začal jíst, uviděl taky lišku Ryšku, přicházela pořád blíž a blíž a pak nedaleko něho zůstala stát. „Prosím, prosím, mladý panáčku, jsem tuze hladová, dej mi taky do něčeho zakousnout.“ — Králevic jí hodil kousek uzeniny a povídá: „Pojď sem, nic se mne neboj, liško Ryško! Vidím, že máš větší hlad nežli já, a na dnešek budeme mít oba dva dost.“ Potom rozdělil své jídlo na dva díly: sobě jeden, lišce jeden. Liška Ryška najedla se dosyta a pak povídá: „Dobřes mě nakrmil, dobře ti posloužím. Vsedni na svého koně a jeď za mnou. Když uděláš, jak ti poradím, pták Ohnivák bude tvůj.“ Potom běžela napřed a huňatým ocasem dělala mu cestu: smetala hory, plnila doly a přes vody brody stavěla mosty. Králevic na koni za ní klusem, až nenadále se octl u měděného zámku. „Ptáka Ohniváka máš v tomhle

zámku,“ řekla liška Ryška; „jdi tam v pravé poledne, to budou strážní spát, a nikde se nemeškej. V první síni najdeš dvanácte černých ptáků ve zlatých klecích, v druhé uhlídáš dvanácte zlatých ptáků ve dřevěných klecích a v třetí síni bude ten pták Ohnivák sedět na bidýlku. Podle něho uhlídáš dvě klece, zlatou a dřevěnou; nedávej ho však do zlaté, dej ho do dřevěné, sic nedobře pochodíš.“

Králevic šel do měděného zámku a našel všechno tak, jak liška Ryška řekla. V třetí síni seděl pták Ohnivák na bidýlku, jako by spal. Byl tak krásný, že králevicovi srdce nad ním plesalo. Vzal ho a dal ho do dřevěné klece, ale pak se rozmyslil a povídá: „Kterak se to k sobě hodí, tak krásný pták a tak chatrná klec? Pták Ohnivák do zlaté klece náleží!“ Nato ho ze dřevěné klece vzal a dal do zlaté. Ale sotvaže ho tam zavřel, pták Ohnivák se probudil a zapískal a hned se strhlo v těch dvou prvních síních takové pískání a krákání ode všech ptáků, až se lidé v bráně na stráž od toho probudili. Ti hned přiběhli, milého králevice jali a přivedli před krále. Král byl velice rozhněván a řekl: „Kdo jsi, zloději, že ses opovážil mnohými strážemi projít, abys mi mého ptáka Ohniváka ukradl?“

„Nejsem žádný zloděj,“ odpověděl králevic, „ale přišel jsem pro zloděje, jehož ty přechováváš. Máme doma v naší zahradě jablň, nese zlatá jablka: jen jedno za den vykvetlo, vzrostlo a dozrálo, a tvůj pták Ohnivák nám je pokaždé v noci odnesl. A král, můj otec, těžce stůně, vadne mu srdce, a nepozdraví se, dokud neuslyší tvého ptáka Ohniváka zpívat. A proto tě prosím, dej mi ho.“ — „Můžeš ho mít,“ řekl na to král, „jestliže mi za něj přivedeš koně Zlatohřiváka.“

„Proč jsi mě neposlechl a bral zlatou klec?“ hněvala se liška Ryška. — „Věru, chybil jsem,“ řekl králevic, „ale už se pro to nehněvej, co se stalo, pověz mi, víš-li o koni Zlatohřiváku?“ — „Vím,“ odpověděla liška Ryška, „a ještě ti k němu pomohu. Vsedni na svého koně a jeď za mnou.“ Pak zas běžela napřed a huňatým ocasem dělala mu cestu. Králevic za ní klusem, až nenadále se octl u stříbrného zámku. „Tuhle v tom zámku je kuň Zlatohřivák,“ povídá liška Ryška. „Jdi tam v pravé poledne, když budou strážní spát, a nikde se nemeškej. V první stáji najdeš dvanácte bílých koní se zlatými uzdami, v druhé dvanácte bílých koní s černými uzdami a v třetí stáji stojí kuň Zlatohřivák u svého žlabu. Podle něho na stěně uhlídáš dvě uzdy, zlatou a koženou, ale měj se na pozoru, tu zlatou uzdu nech viset a dej mu jen koženou, sic nedobře pochodíš.“